

Jelen tananyag a Szegedi Tudományegyetemen készült az Európai Unió támogatásával. A tananyag elkészítését az EFOP-3.6.2-16-2017-00007 azonosító számú, Az intelligens, fenntartható és inkluzív társadalom fejlesztésének aspektusai: társadalmi, technológiai, innovációs hálózatok a foglalkoztatásban és a digitális gazdaságban című projekt támogatta. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap és Magyarország költségvetése társfinanszírozásában valósul meg.

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

ADATVÉDELMI JOG A MUNKAERŐPIACON

2. OLVASÓLECKE -

AZ ADATVÉDELEM NEMZETKÖZI SZABÁLYOZÁSA

dr. Lukács Adrienn

Olvasási idő: kb. 30 perc

Az olvasólecke áttekinti, hogy milyen főbb nemzetközi normák szabályozzák a személyes adatok védelmének a kérdését. Ezt követően pedig részletesen foglalkozik az Európai Unió adatvédelmi szabályozásával, azon belül pedig az európai adatvédelmi rendelet (GDPR) elfogadásával, valamint az európai adatvédelmi reformmal.

NEMZETKÖZI DOKUMENTUMOK

Az első adatvédelmi törvények megjelenése után merült fel az igény a nemzetközi adatvédelmi tárgyú dokumentumok megalkotására, a nemzeti szabályok összehangolására, mivel a nemzetközi személyesadat-áramlást akadályozta volna az

összehangolt szabályozás hiánya.¹ Az elfogadott szabályozások két csoportra oszthatók: általános és szektorális szabályozásra. Az **általános** szabályozásokat valamennyi adatkezelésre vonatkoznak, a **szektorális** szabályozások azonban a kifejezetten egy meghatározott terület vonatkozásában tartalmazznak rendelkezéseket, melyekben az általános adatvédelmi követelményeket konkretizálják a felmerülő speciális körülmények tükrében. Ilyen szektorális szabályozások léteznek például a munkajog terén, a bűnüldözés terén, az elektronikus kommunikáció terén. Mind **univerzális**, **regionális** és **szupranacionális** szinten is születtek dokumentumok, melyek legfontosabbjait az alábbi táblázat tartalmazza:

ILO	○ Gyakorlati kódex 1996
OECD	○ Irányelvek a magánélet védelméről és a személyes adatok határokon átvívelő áramlásáról (1980) (modernizálás: 2013)
Európa Tanács	○ Egyezmény az egyének védelméről a személyes adatok gépi feldolgozása során (108. sz. egyezmény) (1981) (modernizálás: 2018) ○ Ajánlás a munkavállalók személyes adatainak a foglalkoztatással összefüggő kezelése tekintetében (2015)
Európai Unió	○ 95/46/EK irányelv a személyes adatok feldolgozása vonatkozásában az egyének védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról ○ 2016/679 rendelet a természetes személyeknek a személyes adatok kezelése tekintetében történő védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 95/46/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről

Univerzális szinten fontos kiemelni az ILO (Nemzetközi Munkaügyi Szervezet, angolul: International Labour Organisation) [gyakorlati kódexét](#) (code of practice, 1996) a munkavállalók személyes adatainak a védelméről, valamint az OECD (Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet, angolul: Organisation for Economic Co-operation and Development) [Irányelvek a magánélet védelméről és a személyes adatok határokon átvívelő áramlásáról](#) (1980). Ezek úgynevezett puha jogi (soft law) normák, amely alatt olyan normákat kell érteni, amelyeknek nincs jogilag kikényszeríthető ereje, nincs mögöttük szankció, inkább ajánlás jellegűek, melyek iránymutatásul szolgálnak.

Az **ILO** 1996-ban kiadott egy **gyakorlati kódexet** (code of practice) a munkavállalók személyes adatainak a védelméről. Az ILO felismerte, hogy bár számos nemzeti és nemzetközi adatvédelmi törvény létezik, szükség van olyan szabályozásra, amely kifejezetten a munkavállalók személyes adatainak a védelmével foglalkozik, valamint, hogy az egyre fejlődő

¹ Jóri András: Adatvédelmi kézikönyv. Osiris Kiadó, Budapest, 2005, 28. p.

technológia fokozottabb veszélyt jelent a munkavállalók személyiségi jogaira. Ebben a dokumentumban meghatározzák az alapvető definíciókat, az adatkezelés legfontosabb alapelveit, valamint a munkavállalók személyes adatai gyűjtésére vonatkozó alapvető szabályokat.

Az **OECD Irányelvek** a magánélet védelméről és a személyes adatok határokon átívelő áramlásáról (1980) szintén a puha jogi szabályozások közé tartoznak, nem bírnak kötelező erővel. Különös jelentőségüket az adja, hogy ez volt az első nemzetközi, az adatvédelemmel foglalkozó dokumentum, valamint, hogy az USA is részt vett a megalkotásukban.² A

bennük meghatározott követelmények minimum-követelmények, amelyek a hatékony védelem érdekében további intézkedésekkel egészítendő ki. Az időközben bekövetkezett technológiai és társadalmi változások fényében 2013-ban [megújították](#) ezeket az irányelveket.

Regionális szinten az Európa Tanács dokumentumai rendelkeznek kiemelt jelentőséggel. Az **Európa Tanács Egyezménye az egyének védelméről a személyes adatok gépi feldolgozása során (108. sz. egyezmény)** (1981) volt az első jogilag kötelező erejű adatvédelemmel foglalkozó nemzetközi jogi norma. Az Egyezményt aláíró tagállamok kötelezettséget vállaltak arra, hogy az Egyezményben meghatározott alapelveket beépítik a nemzeti jogukba, így nagyon sok ország adatvédelmi szabályozásának szolgált alapul az Egyezmény.³ Az Egyezményt 2018-ban [modernizálták](#). Az Európa Tanács szektorális adatvédelmi dokumentumai közé tartozik még az Európa Tanács [2015-ös ajánlása](#) a munkavállalók személyes adatainak a foglalkoztatással összefüggő kezelése tekintetében, mely a és kifejezetten a munka világában felmerülő adatkezeléseket szabályozza.

A **szupranacionális szintet** tekintve az **Európai Unióban** az európai uniós adatvédelem kérdését 2 évtizeden keresztül a [95/46/EK irányelv](#) a személyes adatok feldolgozása vonatkozásában az egyének védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról rendezte. Ebben meghatározták az

alapvető elveket, ezen belül a tagországok maguk határozták meg saját szabályozásukat. Az irányelvet ugyanis valamennyi tagállamnak át kellett ültetnie a jogrendszerébe. Az irányelv hozta létre az adatvédelmi hatóságok képviselőiből álló [29-es Munkacsoportot](#) (angolul: Article 29 Data Protection Working Party), amely több jelentős dokumentumot is alkotott a témával kapcsolatban. Ezekben kimondták, hogy a munkahelyi adatkezelésekre

² Jóri András: *Adatvédelmi kézikönyv*. Osiris Kiadó, Budapest, 2005, 28. p.

³ Hajdú József: *A munkavállalók személyiségi jogainak védelme*. Pólay Elemér Alapítvány, Szeged, 2005, 16. p., 29. p.

is alkalmazni kell az irányelvben foglaltakat, valamint véleményeket fogalmazott meg kifejezetten a munkahelyi adatkezelések kapcsán.

Különösen az alábbi, a 29-es Munkacsoport által elfogadott dokumentumokat szükséges megemlíteni:

- 8/2001 vélemény a **személyes adatok feldolgozásáról a foglalkoztatás kontextusában** (5062/01/EN/Final WP 48)
- Munkadokumentum az **elektronikus kommunikáció megfigyeléséről a munkahelyen** (5401/01/EN/Final WP 55)
- Munkadokumentum a **személyes adatok videó kamera általi kezeléséről** (11750/02/EN WP 67)
- 4/2004 vélemény a **személyes adatok videó kamera általi kezeléséről** (11750/02/EN WP 89)
 - 2/2017. számú vélemény a **munkahelyi adatkezelésről**

AZ EU ADATVÉDELMI REFORMJA ÉS A GDPR

Az EU-s adatvédelem kérdése már a GDPR előtt is rendezett volt, hiszen a 95/46 EK irányelv rendelkezett EU-s szinten az adatvédelemről. Ez felveti a kérdést, hogyha rendezett volt az adatvédelem kérdése, akkor miért volt szükség **adatvédelmi reformra**?

A válasz egyszerű: számos olyan **változás** következett be 1995 óta, melyek felvetették a létező szabályok felülvizsgálatának szükségességét. Ennek oka, hogy a rohamos technológiai fejlődés, valamint a globalizáció új kihívásokhoz vezetett az adatvédelem területén is, valamint a személyes adatok gyűjtése sokkal kifinomultabbá és kevésbé kimutathatóvá vált.⁴ 1995-ben, az irányelv elfogadásának idején az internet még gyerekcipőben járt: míg 1995-ben világszerte 16 millió felhasználóval büszkélkedhetett, ez a szám 2016 szeptemberére 3675 millióra emelkedett.⁵ Míg az Irányelv megalkotásának idején megszámlálható mennyiségű adatkezelőről és adatkezelésről volt szó, addig ez a helyzet ma már nem áll fenn.⁶ Példaként elég arra gondolni, hogy míg 1995-ben nem volt jellemző, hogy valamennyi háztartás rendelkezzen Internet kapcsolattal (sőt!), addig ma már ez teljesen természetesnek tekintendő, a számítógépek, laptopok, tabletek,

⁴ European Commission: *Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the Economic and Social Committee and the Committee of the Regions - A comprehensive approach on personal data protection in the European Union*. Brussels, 4 November 2010. COM(2010) 609 final. 2. p.

⁵ Internet Growth Statistic (dátum nélkül) Internet World Stats. Elérhető: <http://www.internetworldstats.com/emarketing.htm> (Letöltés ideje: 2020. 09. 01.)

⁶ De Hert, Paul – Papakonstantinou, Vagelis: The proposed data protection Regulation replacing Directive 95/46/EC: A sound system for the protection of individuals. *Computer Law and Security Review*, Volume 28. Issue 2., 2012, 131. p.

okostelefonok, stb. elterjedésével. Mindez fokozottan veti fel a személyes adatok védelmének a kérdését. Továbbá az is problémaként merült fel, hogy az Irányelv nem érte el a kívánt harmonizációs hatást, és így a tagállamok szabályozásai sok esetben különböztek.⁷ Szükségessé vált tehát az adatvédelmi reform annak érdekében, hogy az EU a 21. században is megfelelőképp tudja biztosítani a személyes adatok védelmét.

Az adatvédelmi reform keretében fogadták el a **GDPR**-t, azaz a [2016/679 rendeletet a természetes személyeknek a személyes adatok kezelése tekintetében történő védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 95/46/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről](#) (általános adatvédelmi rendelet, angolul **General Data Protection Regulation**). Az adatvédelmi reform **másik dokumentuma** a 2016/680 irányelv a személyes adatoknak az illetékes hatóságok által a *bűncselekmények megelőzése*, nyomozása, felderítése, a vádeljárás lefolytatása vagy büntetőjogi szankciók végrehajtása céljából végzett kezelése tekintetében a természetes személyek védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 2008/977/IB tanácsi kerethatározat hatályon kívül helyezéséről. A továbbiakban a GDPR legfőbb jellemzői kerülnek ismertetésre.

Bár 2018. május 25-től alkalmazandó, a GDPR története egészen 2009-ig visszanyúlik, amikor is felmerült az Irányelv módosításának szükségessége.⁸ Ezt követően a Bizottság 2010-ben kiadott egy [közleményt](#) „A személyes adatok Európai Unió belüli védelmének átfogó megközelítése” címmel, melyben felhívta a figyelmet a technológiai fejlődés és a globalizáció által okozott kihívásokra, valamint az adatvédelmi szabályozás korszerűsítésének fontosságára. A következő kiemelkedő lépés 2012. január 25-én történt, amikor a Bizottság hivatalosan is benyújtotta a [GDPR tervezetét](#). Ezt követően egy hosszas jogalkotási folyamat következett, mely több mint 4 éven keresztül zajlott, majd 2016. május 25-én, 88 oldallal, 173 preambulum bekezdéssel és 99 cikkel hatályba lépett a GDPR, majd egy két éves felkészülési periódust követően, 2018. május 25-én pedig alkalmazandóvá vált.

ÉRDEKESÉG

Május 25. nemcsak az adatvédelmi jogászoknak volt nagy nap: a GDPR hatalmas visszhangot váltott ki a sajtóban és az interneten is. Ez a négy betű az internet népét is megihlette: [GDPR daltól](#) kezdve, [GDPR mémeken](#) át egészen az „[I love GDPR](#)” [Spotify lejátszási listáig](#) minden megtalálható a világhálón.

⁷ De Hert, Paul – Papakonstantinou, Vagelis: The proposed data protection Regulation replacing Directive 95/46/EC: A sound system for the protection of individuals. *Computer Law and Security Review*, Volume 28. Issue 2., 2012, 131. p.

⁸ De Hert, Paul – Papakonstantinou, Vagelis: The proposed data protection Regulation replacing Directive 95/46/EC: A sound system for the protection of individuals. *Computer Law and Security Review*, Volume 28. Issue 2., 2012, 131. p.

A GDPR hozta létre az **Európai Adatvédelmi Testületet** (EDPB, European Data Protection Board), mely minden tagállam egy felügyeleti hatóságának vezetőjéből és az európai adatvédelmi biztosból áll, és ami a 29-es Munkacsoportot váltotta fel.

Az EU-s jogalkotó a korábbi irányelvi szabályozás helyett a **rendeleti forma** mellett döntött, **egységesítve az uniós adatvédelmi jogot**. Mind a rendelet, mind az irányelv kötelező erővel rendelkezik, ám míg egy irányelvet valamennyi tagállamnak át kell ültetnie a jogrendszerébe, addig a rendelettel szemben nincs ilyen követelmény, az közvetlenül alkalmazandó a tagállamokban. A rendeleti formában történő szabályozás azt eredményezi, hogy egységes fogalmakat kell majd használni az EU valamennyi tagállamában, és megszűnnek az egyes tagállamok közötti esetlegesen eltérő értelmezések. A reform kapcsán annyit fontos leszögezni, hogy az Irányelv alapelvei továbbra is érvényesek, valamint a technológia semleges természetét megtartotta az új szabályozás.⁹

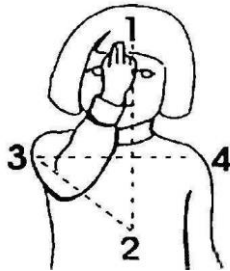
Fontos szólni a GDPR **területi hatályáról**. A GDPR-t ugyanis három esetben kell alkalmazni: **1.** ha az adatkezelő (vagy adatfeldolgozó) tevékenységi hellyel rendelkezik az EU területén, **2.** bizonyos esetekben, ha az adatkezelő (vagy adatfeldolgozó) nem rendelkezik tevékenységi hellyel az EU területén, **3.** nemzetközi jog által meghatározott esetekben.

Az **első eset**, ha az adatkezelő (vagy adatfeldolgozó) tevékenységi hellyel rendelkezik az EU területén. Ekkor alkalmazni kell a GDPR-ban foglaltakat, attól függetlenül, hogy maga az adatkezelés hol történik.

A **második eset**, ha az adatkezelő (vagy adatfeldolgozó) nem rendelkezik tevékenységi hellyel az EU területén, de:

- vagy árukat vagy szolgáltatásokat kínál az EU területén tartózkodó személyeknek,
- vagy az EU-n belül tartózkodó egyének viselkedését figyeli meg.

⁹ European Commission: *Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the Economic and Social Committee and the Committee of the Regions - A comprehensive approach on personal data protection in the European Union*. Brussels, 4 November 2010. COM(2010) 609 final. 3. p.

4 EASY STEPS FOR
GDPR COMPLIANCE

Forrás:

https://www.reddit.com/r/adops/comments/8ljh37/4_simple_steps_for_gdpr_compliance_for_dummies/

Mindez azért jelentős, mivel ezáltal a jogalkotó kiterjesztette az adatvédelmi rendelkezések hatályát olyan adatkezelőkre, adatfeldolgozókra, akik nem rendelkeznek EU-s tevékenységi hellyel, mégis kötelesek megfelelni az EU-s előírásoknak. Ilyen lehet például egy webshop-ot működtető cég, aki EU-s polgárok számára is kínál termékeket. A megfigyelés esetkörébe tartozik, ha EU-n kívüli cégek megfigyelik, hogy az egyén milyen internetes oldalakat látogat és ez alapján jelenítenek meg számára személyre szabott hirdetéseket.

A **harmadik esetről** akkor van szó, ha a személyes adatokat olyan adatkezelő kezeli (nem az EU-n belül), akire a nemzetközi közjog értelmében valamely tagállam joga alkalmazandó. Példaként a diplomáciai, konzuli képviseletek említhetők.

Bár a rendeletek közvetlenül alkalmazandóak – azaz anélkül, hogy a tagállamok azt valamiképp átültetnék a saját jogrendszerükbe – mégis szükségessé vált bizonyos magyar jogszabályoknak a módosítása. Ennek oka, hogy bizonyos esetekben a GDPR maga ad felhatalmazást a tagállamoknak arra, hogy részletesebben rendezzenek egy-egy kérdést. Ezen területek közé tartozik többek között a **foglalkoztatással összefüggésben folytatott adatkezelés**.

A **GDPR 88. cikke** ugyanis lehetővé teszi a tagállamoknak, hogy részletesebb formában rendezzék „különösen a munkaerő-felvétel, a munkaszerződés teljesítése céljából, ideértve a jogszabályban vagy kollektív szerződésben meghatározott kötelezettségek teljesítését, a munka irányítását, tervezését és szervezését, a munkahelyi egyenlőséget és sokféleséget, a munkahelyi egészségvédelmet és biztonságot, a munkáltató vagy a fogyasztó tulajdonának védelmét is, továbbá a foglalkoztatáshoz kapcsolódó jogok és juttatások egyéni vagy kollektív gyakorlása és élvezete céljából, valamint a munkaviszony megszüntetése céljából.”

Ez azt jelenti, hogy – mivel egységes EU-s munkajog sem létezik – a tagállamok között bizonyos **eltérések** lehetnek a munkahelyi adatkezelések szabályozásában. A tagállamoknak **értesíteniük kell** a Bizottságot az e téren elfogadott rendelkezésekről, amely kötelezettségének Magyarország is **eleget tett**, megjelölve a Munka Törvénykönyvének (a továbbiakban: Mt.) vonatkozó szakaszait.

A GDPR-on túlmenően az EU **szektoriális**, az adatvédelem kifejezetten egy-egy területét felölelő normákkal is rendelkezik. Ezek közül említést érdemel különösen:

- 2002/58/EK irányelve (2002. július 12.) az **elektronikus hírközlési** ágazatban a személyes adatok kezeléséről, feldolgozásáról és a magánélet védelméről (Elektronikus hírközlési adatvédelmi irányelv)
- 2018/1725 rendelete (2018. október 23.) a természetes személyeknek a személyes adatok **uniós intézmények, szervek, hivatalok és ügynökségek általi kezelése** tekintetében való védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 45/2001/EK rendelet és az 1247/2002/EK határozat hatályon kívül helyezéséről
- 2016/680 irányelv a személyes adatoknak az illetékes hatóságok által a **bűncselekmények** megelőzése, nyomozása, felderítése, a vádeljárás lefolytatása vagy büntetőjogi szankciók végrehajtása céljából végzett kezelése tekintetében a természetes személyek védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 2008/977/IB tanácsi kerethatározat hatályon kívül helyezéséről

TANANYAG

Jóri András: *Adatvédelmi kézikönyv*. Osiris Kiadó, Budapest, 2005, 28-35. pp.

AJÁNLOTT IRODALOM/FORRÁSOK

- Szőke Gergely László: Az adatvédelem szabályozásának történeti áttekintése. *Infokommunikáció és jog*. 2013/3. (56.), 107-112. pp. Elérhető: <https://infojog.hu/szoke-gergely-laszlo-az-adatvedelem-szabalyozasanak-torteneti-attekintese%C2%B9-20133-56-107-112-o/>
- Az Európai Unió Alapjogi Ügynöksége és az Európa Tanács: *Európai adatvédelmi jogi kézikönyv 2018. évi kiadás*. Az Európai Unió Kiadóhivatala, Luxembourg, 2019. Elérhető: https://www.echr.coe.int/Documents/Handbook_data_protection_HUN.pdf 24-39. pp.
- Videó: *Origins and Historical Context of EU Data Protection Law*: <https://www.youtube.com/watch?v=hFbmkFUFgpk>
- Videó: *GDPR: What Is It and How Might It Affect You?* <https://www.youtube.com/watch?v=j6wwBqfSk-o>

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK

1. Milyen, univerzális szinten elfogadott dokumentumok rendelkeznek az adatvédelemről?
2. Milyen regionális normák szabályozzák az adatvédelem kérdését?
3. Mit jelent a puha jogi norma?
4. Minek a rövidítése a GDPR?
5. Mit jelent az, hogy a GDPR közvetlenül alkalmazandó?
6. Milyen kivételt ismer a GDPR közvetlen alkalmazhatósága alól?

FELADATOK

1. Mit mond ki az Európa Tanács [2015-ös ajánlása](#) a munkavállalók személyes adatainak a foglalkoztatással összefüggő kezelése tekintetében a közösségi médiáról?
2. Készítsen egy táblázatot melyben elhatárolja egymástól az EU-s rendeleteket az EU-s irányelvektől! Milyen közös jellemzőkkel bírnak? Miben különböznek egymástól?